

„Statisztikai elemzői, adatbeszerzési feladatok ellátása az EFOP-1.8.10-VEKOP-17-2017-00001 számú, Komplex egészségvédelem és szemléletfejlesztés a táplálkozás és gyógyszerfogyasztás területén elnevezésű kiemelt projekt megvalósításához kapcsolódóan” tárgyban létrejött ESZ/2019/6 nyilvántartási számú vállalkozási szerződés

I. részteljesítés

I/3. E-cigaretta használatával kapcsolatos felmérések során gyűjtött adatok statisztikai elemzése

I/3/2. Jelentés a felnőtt dohányzók körében végzett e-cigaretta használatra és dohányzásra vonatkozó felmérés adatai alapján

Készítette:

Bris Zoltán, Pharmaproject-Statiztika Bt.
Tóth Gergely, Pharmaproject-Statiztika Bt.

PHARMAPROJECT-STATISZTIKA
Tanácsadó és Szolgáltató Betéti Társaság

Képviseli: Tóth Gergely, mh.

Budapest, 2019. június 23.

Tartalom

Vezetői összefoglaló	3
Hagyományos dohányzás	3
E-cigarettázás	3
Hevített dohánytermék	4
Háttér.....	5
Módszer	5
A hagyományos cigaretta	6
Az elektronikus cigaretta.....	6
A hevített dohánytermék	8
Statistikai elemzés	8
A vegyes használat	8
Hagyományos dohányzás	12
E-cigaretta	19
Hevített dohánytermék	32
Irodalomjegyzék.....	34

Vezetői összefoglaló

A felnőtt dohányzók körében végzett felmérés nem volt reprezentatív, ezért az elemzés eredményei nem tekinthetők kivetíthetőnek a magyar társadalom egészére nézve.

Hagyományos dohányzás

A hagyományos dohányzás tekintetében a mintában szereplő dohányzók többsége gyári cigarettát használ. A naponta elszívott cigarettaszálak szerint a férfiak, az alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezők és a 35 év felettek fogyasztanak többet.

A nők és a 65 év alattiak körében tűnik erősebbnek a leszokási szándék.

A leszokási kísérlethez használt legkedveltebb eszköz az e-cigaretta, a mintában szereplők közel fele már használta az e-cigaretta leszokási próbálkozása eszközeként, a segítő tanácsadás igénybevétele viszont rendkívül alacsony.

E-cigaretta

A mintában szereplő dohányosok többsége, 73,9%-a, kipróbálta már az e-cigaretta. A mintában az érettséggel vagy annál magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők körében valamivel elterjedtebb az e-cigaretta, mint az érettséggel nem rendelkezők körében.

Bár az e-cigaretta használatára megjelölt okok között többségben vannak a dohányzáshoz köthető válaszok („dohányzás mértékének csökkentése”, „dohányzástól való leszokás”, „akkor is legyen valami, amikor a dohányzás nem megengedett”), jelentős tényező a kíváncsiság is: a válaszadók 34,4%-a kíváncsiságból próbálta ki vagy használja az e-cigaretta.

A vegyes használat mértéke a mintában 19,3%, magasabb, mint csak az e-cigaretta aránya (5%). Az e-cigaretta többsége készen vásárolja az utántöltő-folyadékot és nem ismert körükben a gyártók bejelentési kötelezettsége. A leszokási szándékot a mintabeli e-cigaretta közel egynegyede, sikertelen leszokási kísérlet pedig körülbelül egyötödük jelzett.

Jelentős azok száma is, akik azért e-cigaretta, mert nem tudtak leszokni a dohányzástól, ez különösen a nők és az alapfokú végzettségűek körében jellemző.

A mintában szereplő nők alacsonyabb nikotintartalmú e-liquid használatról számoltak be.

A nemkívánatos tapasztalatok közül a mintabeli e-cigarettázók (jelenlegi használók és leszokottak) jelentős számban jeleztek különféle szájüregi, légúti és egyéb rossz tapasztalatot (köhögés, száraz száj és torok égő, kaparó érzés az ajkakon, szájüregben, torokban, ízérzés gyengülése, szívdobogás érzés, fejfájás, légzési nehézségek stb.), ez mindenképpen további figyelmet igényel.

A jelenleg nem e-cigarettázók számára az e-cigaretta kipróbálásának vagy használatának lehetséges indokai közül kiemelkednek a dohányzás áratalomcsökkentésével kapcsolatosak. Ezen adatfelvételtől úgy tűnik, hogy sokan a jelenlegi orvosszakmai ajánlásokkal ellentétesen dohányzásról való leszokástámogató eszközként használják vagy használnák az e-cigaretta.

Hevített dohánytermék

A hevített dohánytermék viszonylag ismert volt a mintában (14,5%), ám a kipróbálók aránya mindössze 2% volt.

Háttér

Módszer

Az adattisztítást követően 897 válaszadó adatai kerültek elemzésre. Az összehasonlítások során, ahol szükségesnek látszott, a konfidenciaintervallumok robusztus (bootstrap) módszerrel kerültek kiszámításra és 95%-os megbízhatósági tartomány (MT) mellett lettek megadva. Az elemzés hagyományos, frekventista statisztikai módszereket használt.

Dohányzónak és e-cigarettázónak is önbesorolás alapján tekintettük a válaszadókat. E-cigarettázóknak azokat tekintettük, akik úgy nyilatkoztak, hogy az elmúlt 30 napban használtak e-cigarettát.

A különböző ismert használati jellemzők, valamint a motivációk, a leszokás, és az e-cigarettahasználat tendenciáit tekintve három fontosabb információforrásra támaszkodtunk:

1. A 2017-es Eurobarometer vizsgálat (EC 2017), illetve a jelenlegi felmérés-csomaghoz tartozó 2018-es reprezentatív lakossági felmérés adatai.
2. Az 2019-es Egészségügyi szakmai irányelv – a dohányzásról való leszokás támogatásáról (EMMI 2019).
3. Urbán Róbert dohányzást érintő összefoglaló írásai (Urbán 2007, 2016).

Komplex egészségvédelmi és szemléletfejlesztési szempontból kiemelt jelentősége van a dohányzókra irányuló specializált felméréseknek, hiszen ezekből tárható fel pontosabban a dohánytermékek fogyasztásának szerkezete: a hagyományos cigaretta és az e-cigaretta viszonya, a dohányzás mögötti motivációk és a leszokási szándék is. Ezek ismeretében jobban tervezhetők hatékony dohányzásellenes intézkedések, illetve egészségpromóciós kampányok. A magas visszaesési gyakoriság miatt mindenképpen a megelőzés tekinthető az elsődleges népegészségügyi célnak. A dohányzókat célzó felméréseknek ebben is szerepe van, hiszen a kipróbálási szakasz jellegzetességei és a motivációk is így ismerhetők meg jobban. A megelőzés rendkívül nehéz feladat, mivel a dohányzás esetében magasabb az egyszeri használatból a függő státuszba való átkerülés, mint az alkohol vagy akár a heroin esetében (EMMI

2019). A dohányzásról való leszokás is nehéz, a dohányzók kis részének sikerül csak (EMMI 2019).

Jelen elemzés egy dohányzókat kérdező, de nem reprezentatív felmérést vizsgál, így főként összehasonlító elemzésre szorítkozhat, arra, hogy a különböző szempontok szerint milyen eltérések mutathatók ki a fogyasztásban, a motivációkban, a függőség szintjében és az e-cigaretta használatban. Az már a reprezentatív kutatásokból köztudott, hogy általában az alacsonyabb iskolázottságú és alacsonyabb gazdasági-társadalmi rétegek tagjai kevésbé egészség tudatosak (WHO 2015, KSH 2015) így a dohányzás is közöttük magasabb arányú. Közismert, hogy a dohányzás számos betegség okozója, és jelentős terhet ró a hazai egészségügyre (NEFI 2016, EMMI 2019).

A hagyományos cigaretta

Az eddigi hazai reprezentatív felmérések főként a hagyományos cigarettázást vizsgálták és kimutatták, hogy iskolai végzettség, anyagi helyzet, nem és korcsoport mentén találhatóak különbségek a magyar társadalomban (Tombori és mtsai. 2010, Bácskai és mtsai. 2010, Demjén 2011, Vitrai és Tóth 2014). A férfiak között magasabb a dohányzók aránya a nőkéhez képest, ám amíg az elmúlt években a férfiaknál csökkenés indult meg, addig a nők aránya stagnálni látszik. Alacsonyabb iskolai végzettségűek (alapfokú és érettségit nem adó középfokú) között szintén magasabb a dohányzók aránya a magasabb iskolai végzettségűekhez képest, a legalacsonyabb arány a felsőfokú iskolai végzettségűek körében mérhető. Életkor tekintetében az idősebbek (65+) körében alacsonyabb a dohányzók aránya, ennek fő oka a szelektív halálozás (Vitrai és Tóth 2014).

Az elektronikus cigaretta

Habár e-cigarettával kapcsolatos ismeretek folyamatosan bővülnek, a biztonságosságával és epidemiológiájával kapcsolatban számos kérdés még megválaszolatlan. A 2014-es és a 2017-es Eurobarometer felmérések magyarországi adatai (EC 2014, EC 2017) szerint 2014-ben Magyarországon a lakosság 7%-a kipróbálta már az e-cigarettát, ám 0%-uk volt rendszeres használó. 2017-ben pedig 9% próbálta már ki legalább egyszer az e-cigarettát, és 1%-uk a rendszeres e-

cigaretta használó. Jelen felmérés-csomaghoz tartozó 2018-as reprezentatív felmérés szerint az e-cigarettázók aránya 2018-ban 1,7% (95% MT 1,0% - 2,4%) Magyarországon.

Az e-cigaretta nikotinos vagy nikotinmentes folyadékot, úgynevezett e-liquidet aeroszollá porlaszt, amelyet a fogyasztó (az úgynevezett vaper) belélegez. A készüléknek négy generációját különböztetik meg:

1. generációs e-cigaretta: kinézetükben a cigarettára hasonlítanak;
2. generáció: vape-pen, jellemzően átlátszó tartállyal rendelkeznek, tollszerűek;
3. generáció: MOD, nagyméretűek, modulárisak;
4. generáció: JUUL, könnyen hordozható, pen-drive szerű készülékek.

Az e-cigaretta-aeroszol a nyálkahártyát irritáló, toxikus, gyulladást előidéző, és karcinogén vegyületekből áll (Pénzes és Urbán 2019). Külön veszélyforrás a moduláris készülékeknél a hibás összerakásból adódó robbanásos sérülések, illetve a kisgyermek által véletlen elfogyasztott e-liquidek, ezek között halálos kimenetelű baleset is előfordult (Pénzes és Urbán 2019, NAS 2018). A népegészségügyi hatásairól szóló vita még nem zárult le, annyi biztosan elmondható, hogy az egészségre káros és első vonalban nem javasolható leszokás-támogató eszközként.

A WHO a fiatalokat célzó, ízesített e-liquidekkel kapcsolatban felhívta a figyelmet arra, hogy magas bennük a rákkeltő vegyületek aránya (WHO 2016). Az e-cigaretta további veszélyei közé tartozik, hogy különösen a 4. generációs (JUUL) készülékek könnyen nikotinfüggőséget okozhatnak, illetve hozzájárulhatnak a dohányzásra való rászokáshoz és elodáztatják a leszokást (Pénzes és mtsai. 2016, Pénzes és Urbán 2019). Mivel az Egyesült Államokban a JUUL a legnépszerűbb típus, ezért várhatóan hazánkban is terjedni fog és feltehetően a fiatalok körében lesz népszerű, emiatt külön figyelmet igényel. Egyesült Államokban végzett vizsgálat szerint az e-cigaretta függőség szintje magasabb a nőknél (,mint a férfiaknál), a fehéreknél (,mint más rassznál), a főiskolai végzettséggel nem rendelkezőknél (,mint a rendelkezőknél), az idősebbeknél (,mint a fiataloknál), az e-cigarettát régóta használóknál és a több e-cigaretta modellt kipróbálóknál (NAS 2018).

A hevített dohánytermék

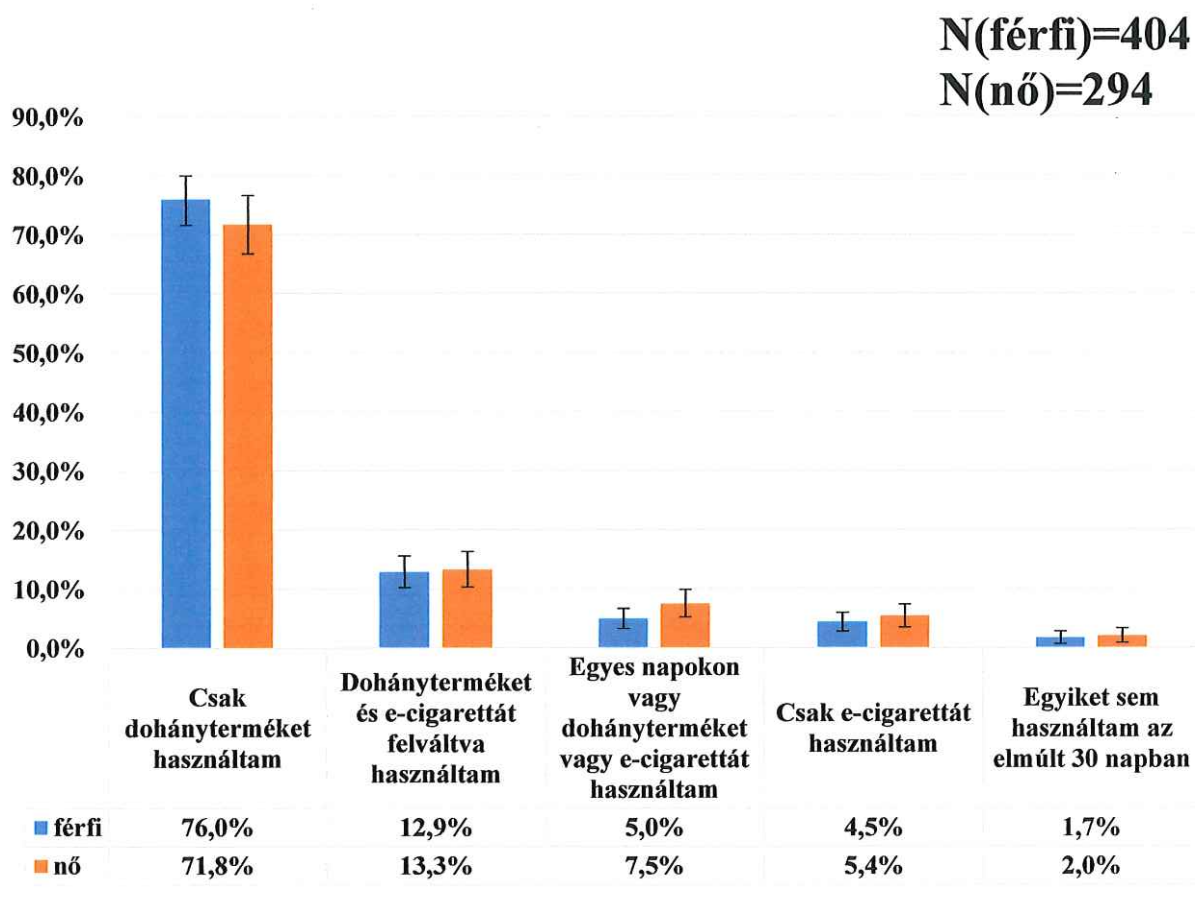
A hevített dohánytermék (*heat-not-burn tobacco* vagy *heated tobacco product*) újabb elektromos termék, amely égés helyett magas hőmérsékletre (250–350 °C) hevíti a dohányt. A dohányipar által támogatott kutatások szerint a termék kevésbé káros, mint a hagyományos cigaretta, ám számos kutató ezt nem látja kellően bizonyítottnak. A WHO a dohányipartól teljesen független vizsgálatokat szorgalmaz a hevített dohányterméket illetően (WHO 2016b).

Statisztikai elemzés

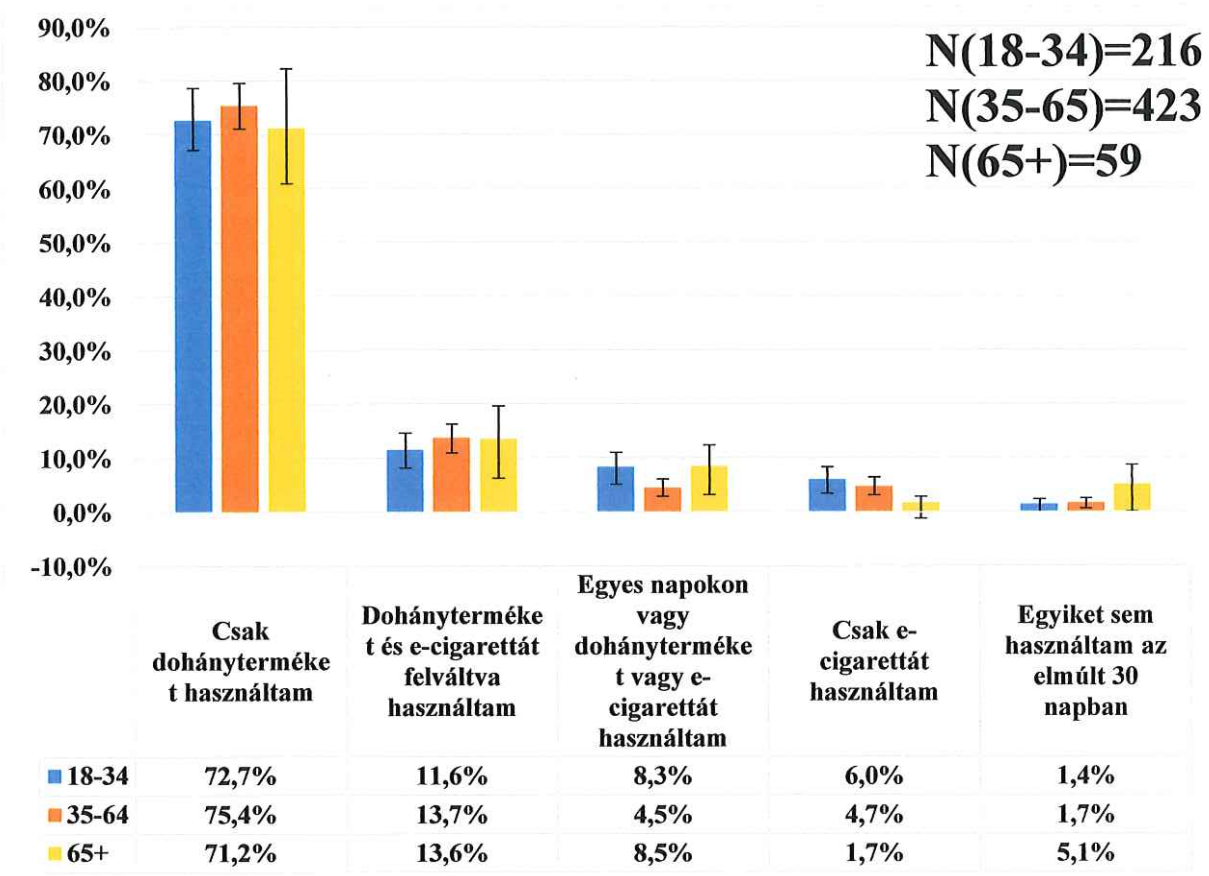
A vegyes használat

A teljes mintába a hagyományos dohányterméket és e-cigarettát vegyesen használók (vegyes vagy kettős használat) aránya jelentősen magasabb volt (19%), mint kizárólag e-cigarettát használó aránya (5%).

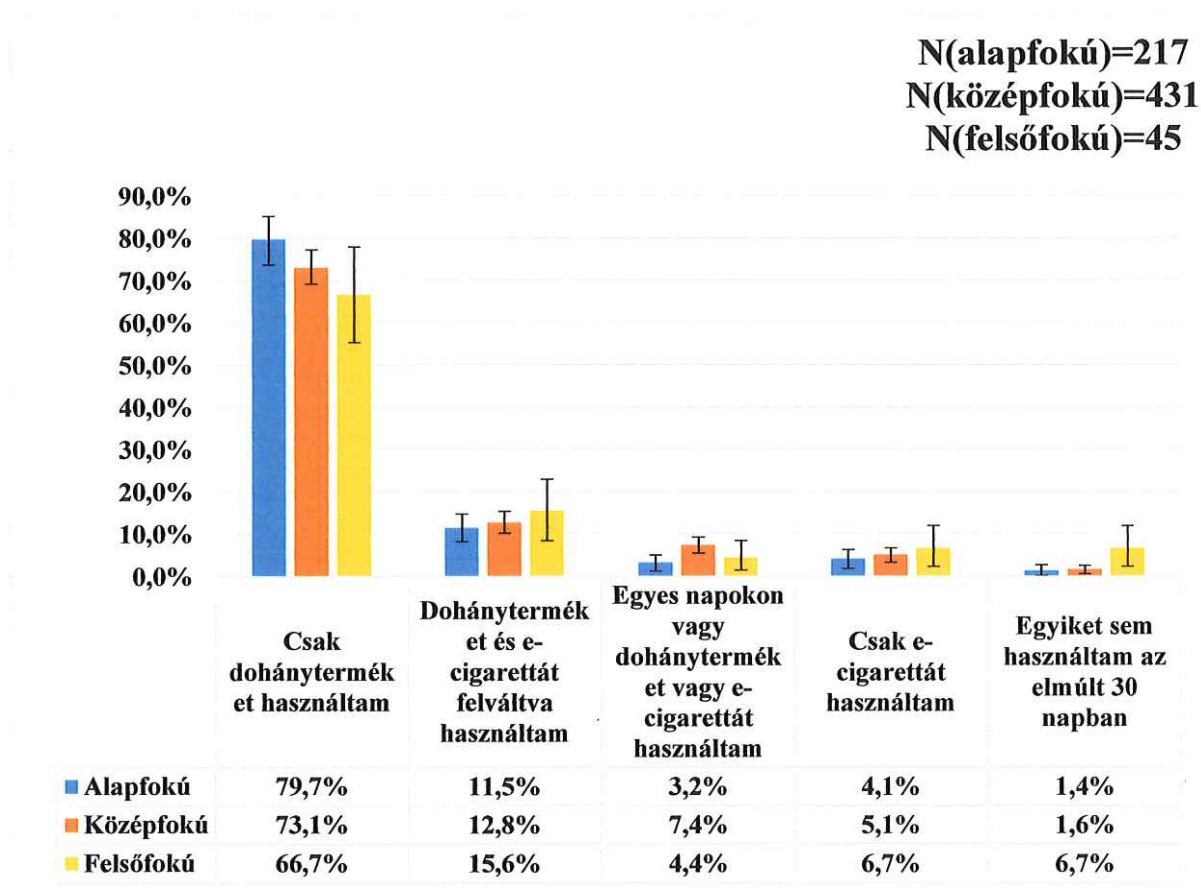
A hagyományos dohánytermékek és az e-cigaretta használatának viszonyát a “Hogyan jellemezné a dohányzását ez elmúlt 30 napban?” kérdéssel mérte fel a kérdőív. A kizárólag (hagyományos) dohányterméket használók voltak a legnagyobb arányban (74,2%) a mintában. Férfiak és nők között nem volt kimutatható különbség, mindkét nem esetében a többség hagyományos dohányterméket használ, ezt követi a vegyes használat és végül kizárólag az e-cigaretta használók (1.ábra). Korcsoportonként az e-cigaretta használatban azt látható, hogy a fiatalok körében népszerűbb a kizárólagos e-cigaretta-használat (2.ábra). Iskolai végzettség szempontjából nem volt kimutatható különbség (3.ábra).

1.ábra: A mintában a dohányzási szokások összehasonlítása nemenként.

2.ábra: A mintában a dohányzási szokások összehasonlítása korcsoportonként.

3.ábra: A mintában a dohányzási szokások összehasonlítása iskolai végzettség szerint.

A dohánytermékek tradicionális típusait tekintve a mintában az látható, hogy a dohányosok többsége gyári cigarettát fogyaszt (1.táblázat) A mintában viszonylag magas még a kézzel sodort cigarettát használók aránya is.

	Naponta	Nem minden nap	Nem használtam
Gyári cigaretta	66,8%	15,4%	17,8%
Kézzel sodort cigaretta	23,5%	8,6%	67,9%
Szivar	1,1%	2,5%	96,5%
Szivarka	0,3%	1,4%	98,3%
Pipa	0,0%	1,2%	98,8%

1. táblázat: A mintában a tradicionális dohánytermékek használatának eloszlása.

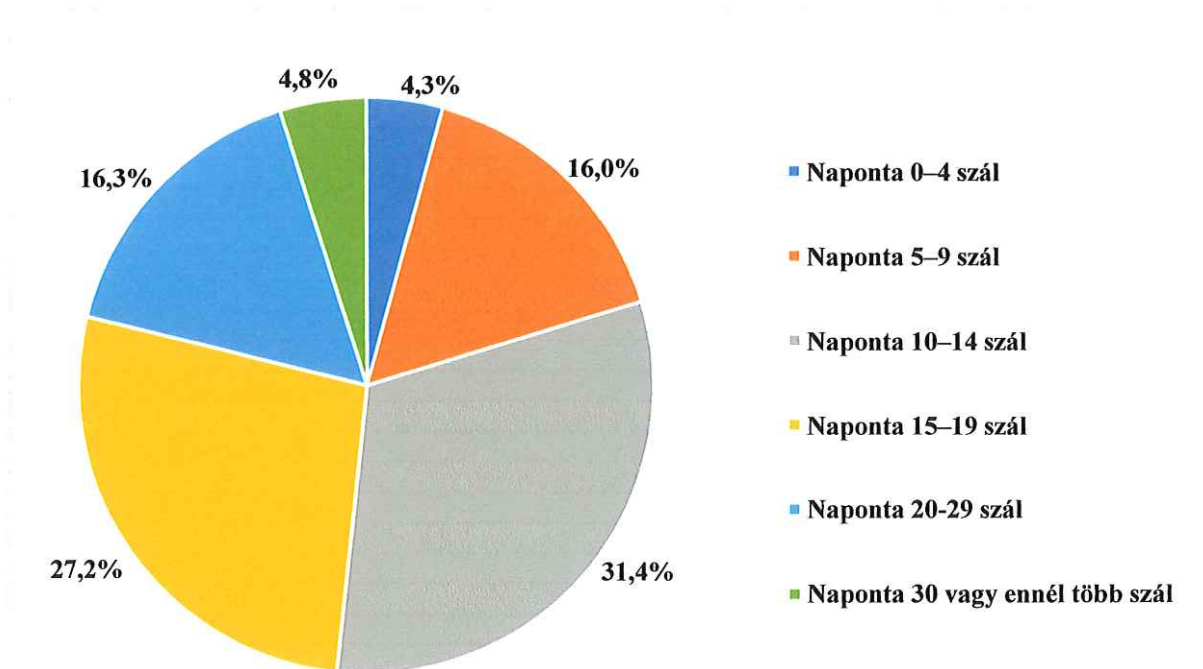
A kevésbé elterjedt, különleges dohánytermékek közül a vízpipára és a snusra vonatkozó válaszokat a 2.táblázat mutatja. (A snus vagy sznüssz gőzöléssel készült dohányleveleket por formában tartalmazó termék, amelyet az íny mögé helyeznek, főleg Svédországban népszerű.)

	Naponta	Nem minden nap	Nem használtam	Nem is hallottam ilyen termékről
Vízpipa	0,0	1,4%	94,5%	4,1%
Snus	0,9%	5,0%	61,8%	32,3%

2. táblázat: A mintában a különleges dohánytermékek használatának eloszlása.

Hagyományos dohányzás

A dohányosokon belül a naponta dohányzás nem mutatott különbséget a nem, az iskolai végzettség és a korcsoport tényezőivel számított esélyhányados. Ám a függő dohányosok megállapításának egyik módja a naponta elszívott cigaretták számából adódik. Eszerint a dohányosok 5-7%-a nem-függő dohányos (napi kevesebb, mint 5 szálát szív el) és 93-95%-uk pedig ebből a szempontból függő dohányosnak tekinthető, mert 5 vagy annál több szál cigarettát szív el naponta (EMMI 2019). A mintában ennek megoszlását a 4.ábra mutatja, a nem függő dohányosok aránya a mintában 4,3% (95% MT 3,2 – 5,6).

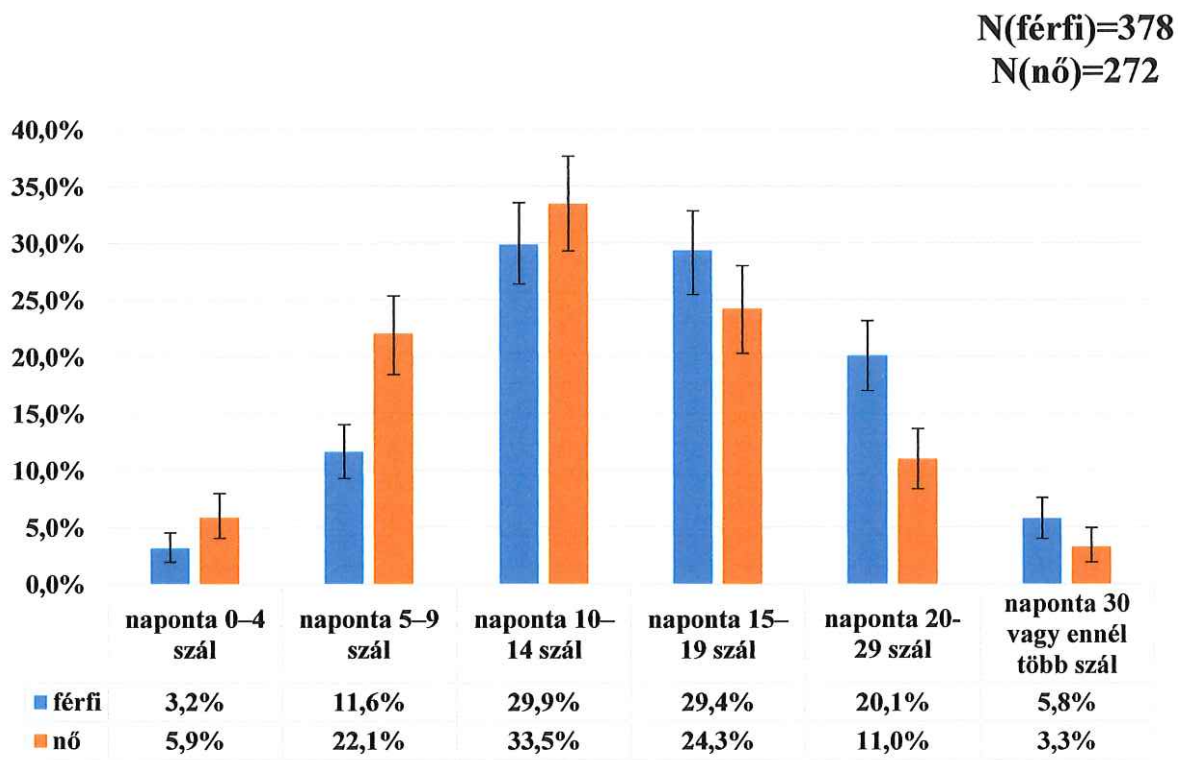
4.ábra: A mintában a dohányzók között a napi cigarettaszám megoszlása.

A naponta elszívott cigarettaszál tekintetében a mintába a férfiak erősebb dohányosnak tekinthetők (5. ábra), illetve az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők is több szálát szívják el naponta, mint a közép-, vagy felsőfokú végzettséggel rendelkezők (6. ábra). Életkor szerint a 34-65 éves korcsoportba tartozók fogyasztanak el naponta több szál cigarettát a 18-34 éves korcsoporthoz képest (7. ábra).

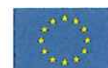

OGYÉI

Országos Gyógyszerészeti
és Élelmezés-egészségügyi Intézet

5. ábra: A mintában hagyományos cigarettára vonatkozó fogyasztás nemenként.

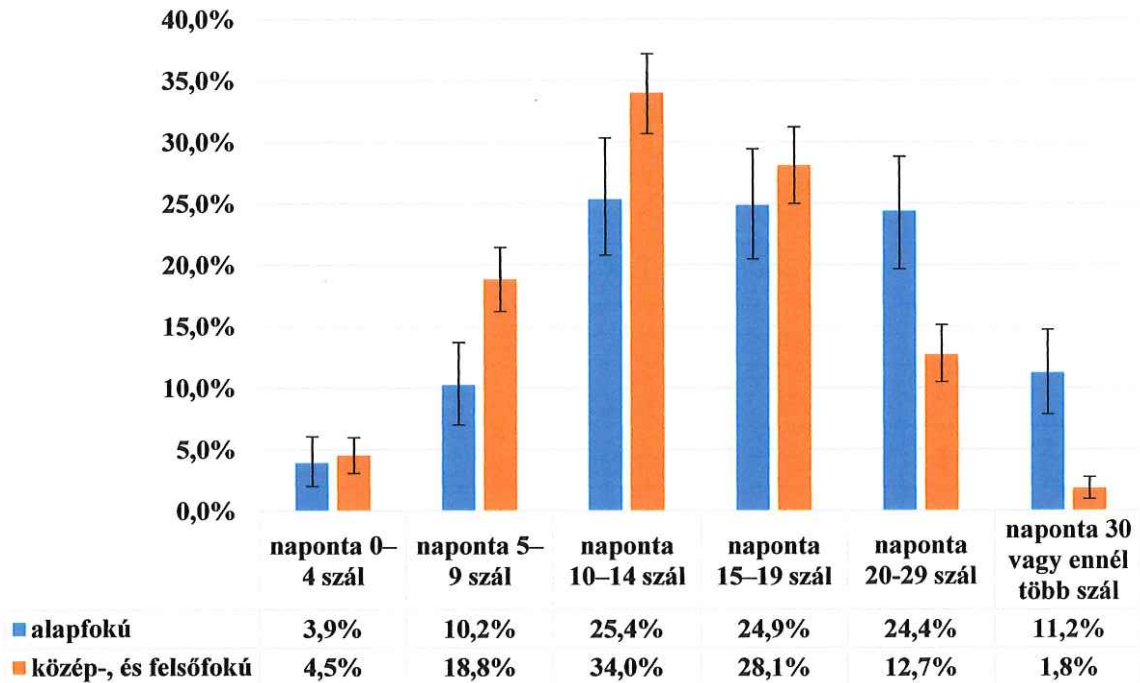

OGYÉI

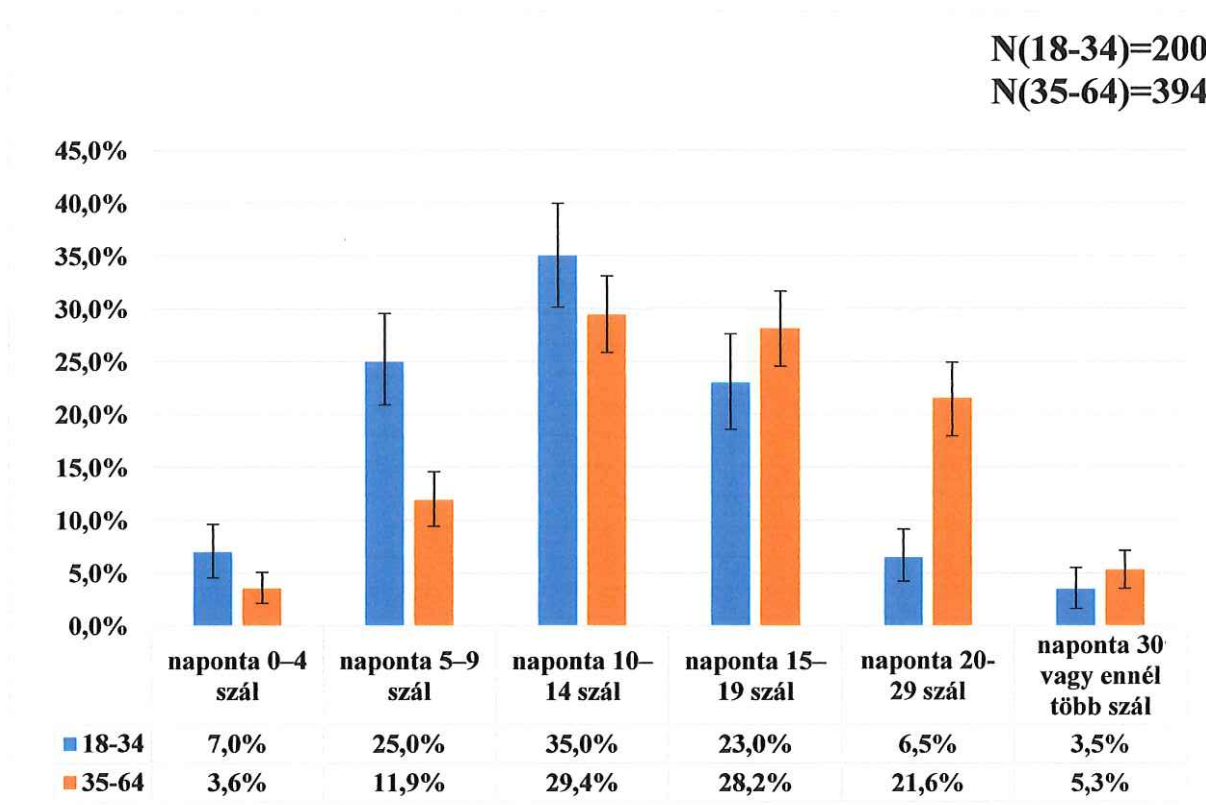
Országos Gyógyszerészeti
és Élelmezés-egészségügyi Intézet

N(alapfokú)=272
N(közép-, és felsőfokú)=441

6. ábra: A mintában hagyományos cigarettára vonatkozó fogyasztás iskolai végzettség szerint.

7. ábra: A mintában hagyományos cigarettára vonatkozó fogyasztás korcsoportok szerint.

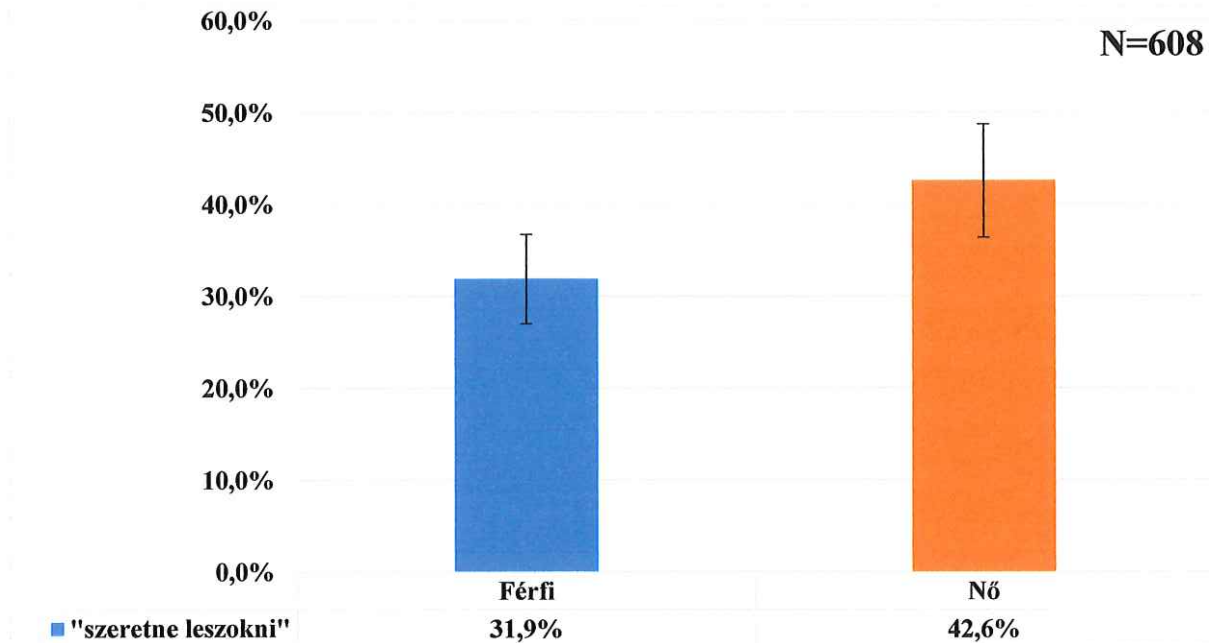
A életkor, amikor először próbálták ki a dohányzást összevetve a nemmel és az iskolai végzettséggel nem mutatott szignifikáns különbséget a mintában.

A mintabeli dohányosok 36,3%-a nyilatkozott úgy, hogy szeretne leszokni a dohányzásról és 10,4%-uk fél éven belül tervezi ezt megtenni. A mintában lévő dohányosok 32,5%-a pedig már megkísérelt leszokni. Nemek szerint különbség mutatkozik a mintában, amíg a nők 42,6%-a, addig a férfiaknak csak a 31,9%-a szeretne leszokni a dohányzásról (8.ábra). Esélyhányadosban kifejezve a mintában szereplő nők 1,6-szoros eséllyel (95% MT 1,1 – 2,2) szeretnének leszokni a dohányzásról a férfiakhoz viszonyítva. A korcsoportonkénti különbségeket a 9.ábra mutatja. Esélyhányados számításával kifejezve a mintabeli 65 év feletti korcsoporthoz képest a 18-64 éves korcsoport 2,1-szeres eséllyel (95% MT 1,1 – 4,1) szándékozik leszokni. Iskolai végzettség szerint a leszokási szándékot a 10.ábra mutatja.

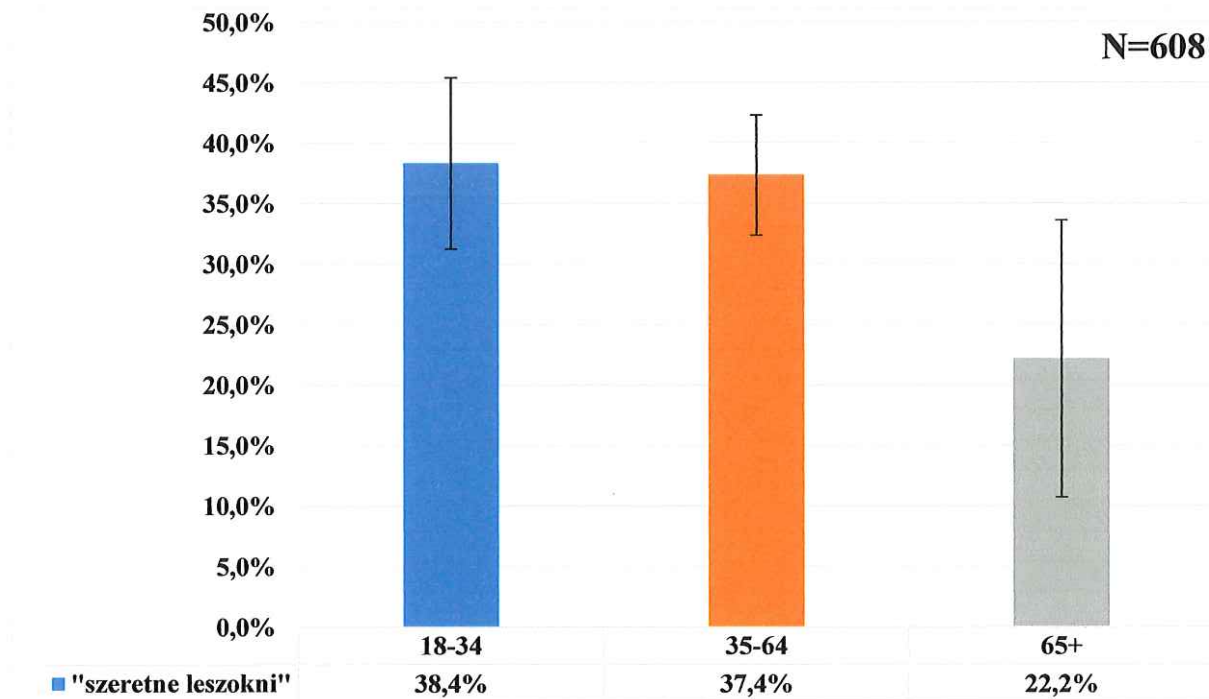

OGYÉI

Országos Gyógyszerészeti
és Élelmezés-egészségügyi Intézet

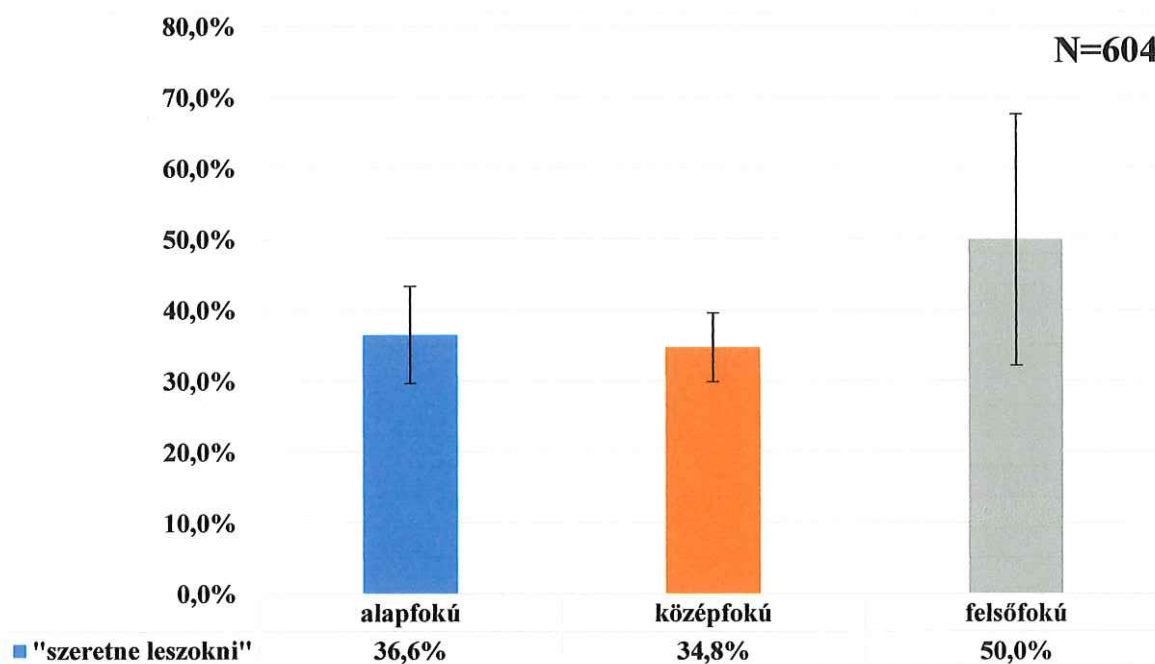

8. ábra: A mintában a dohányosok között a leszokási szándékkal bírók aránya nemek szerint.

9. ábra: A mintában a dohányosok között a leszokási szándékkal bírók aránya korcsoportonkénti bontásban.

10. ábra: A mintában a dohányosok között a leszokási szándékkal bírók aránya iskolai végzettség szerint.

A leszokási kísérletükhöz a válaszadók 61,1%-a egy vagy többféle eszközt/módszert is kipróbált. A kérdőívben a felsorolt lehetőségeket (leszokás céljából) legalább egyszer kipróbálók arányát a 3.táblázat mutatja. Az e-cigaretta tűnik a legnépszerűbb eszköznek. A válaszadók közel fele valamely leszokási kísérlete során használta az eszközt, és ebben nem volt kimutatható különbség nemek, korcsoportok, iskolai végzettség vagy anyagi helyzet szerint a mintában.

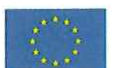

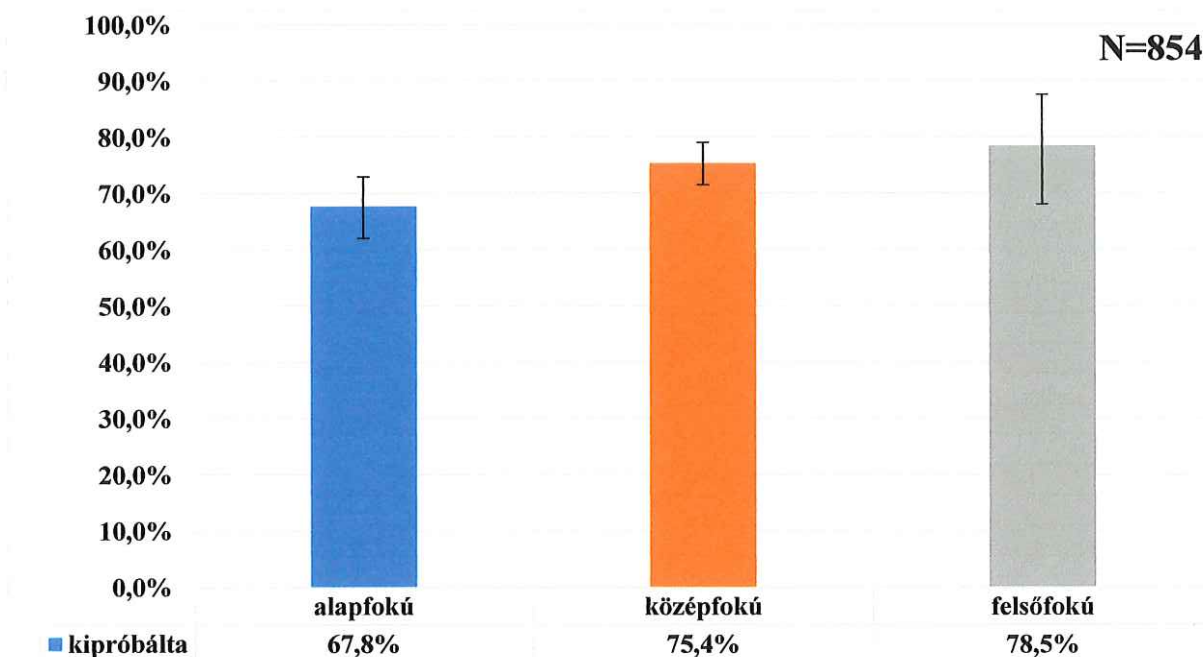
Leszokási kísérlethez igénybe vett eszköz vagy módszer	Arány
E-cigaretta	46,9%
Nikotinpótló	24,2%
Orvosi tanács	10,4%
Segítő tanácsadás	3,8%
Vényköteles gyógyszer	2,8%

3. táblázat: A leszokási próbálkozások során igénybe vett eszközök, módszerek megjelenése.

E-cigaretta

A mintában a dohányosok többsége, 73,9%-a kipróbálta az e-cigarettát. Nem és korcsoport szerint nem volt különbség az arányban, de iskolai végzettség szerint igen: a közép-, vagy felsőfokú végzettséggel rendelkezők 1,4-szeres (95% MT 1,03 – 1,95) eséllyel próbálták már ki az e-cigarettát az alacsony végzettségűekhez képest. A 11. ábra az e-cigarettát kipróbálók arányát mutatja különböző iskolai végzettségek szerint.

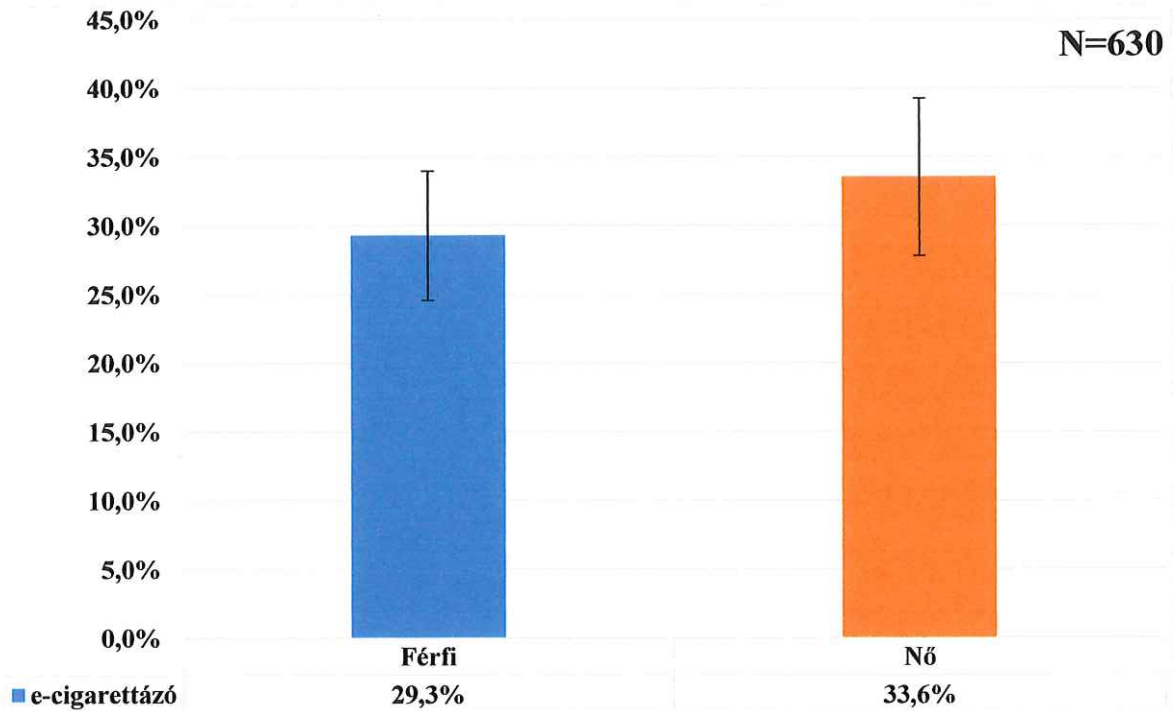

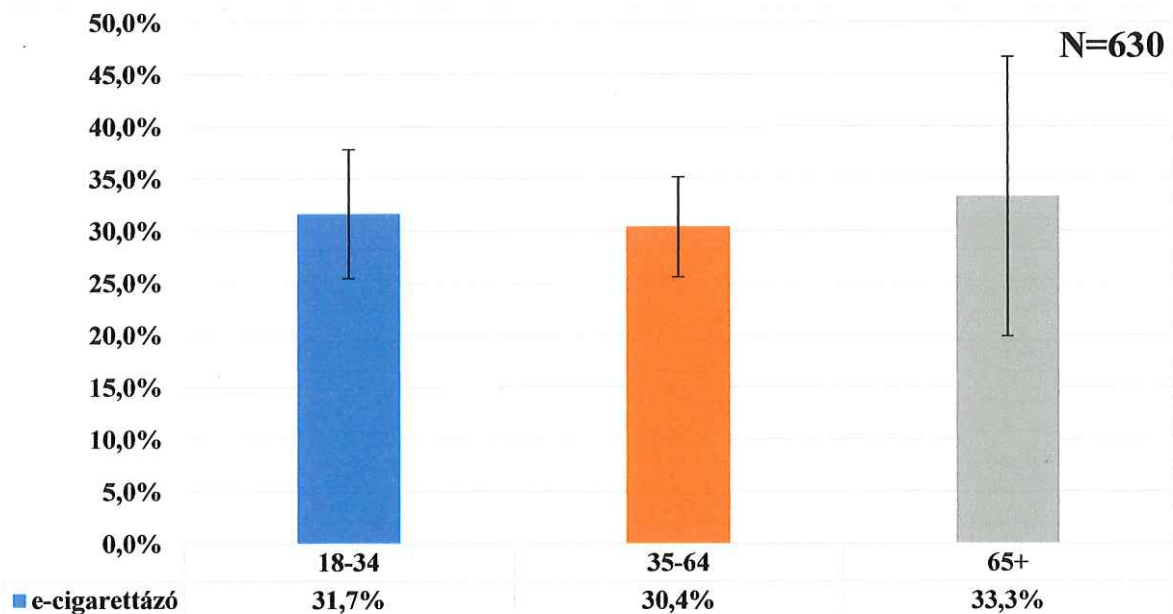
11. ábra: Az e-cigaretta kipróbálók aránya iskolai végzettség szerint.

Az első e-cigaretta kipróbálás kori életkor tekintetében nem volt kimutatható különbség nem és iskolai végzettség szerint a mintában.

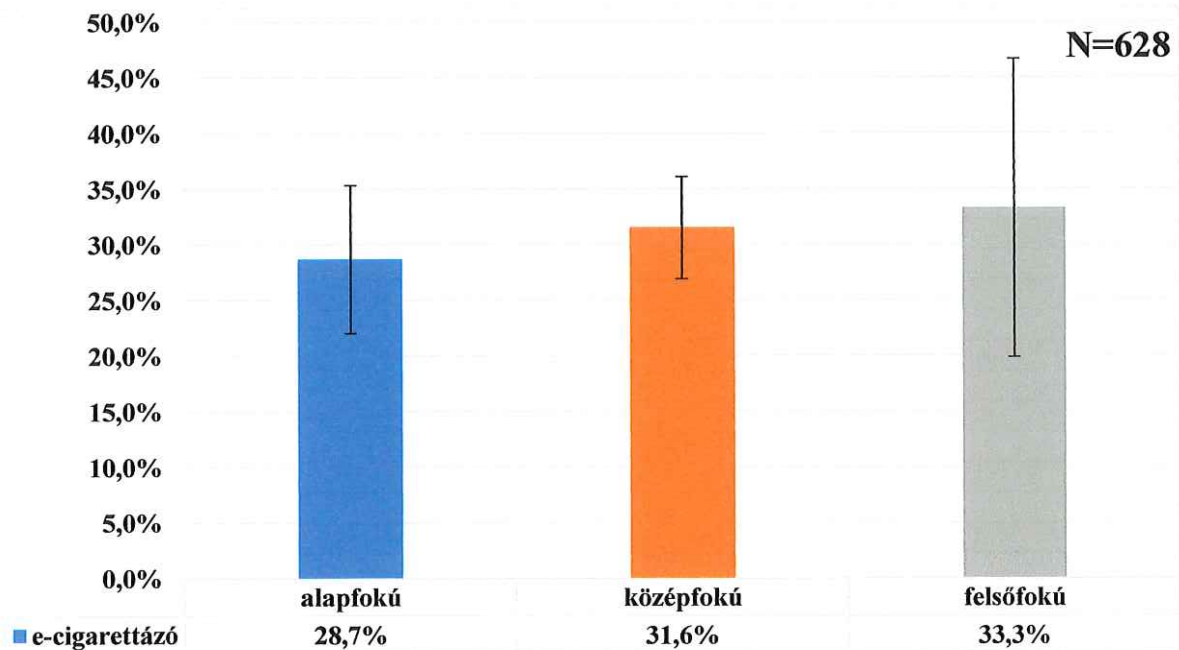
Az e-cigaretta használat tekintetében az e-cigaretta használók között nemek szerinti, iskolai végzettség szerinti és korcsoportok szerinti megoszlásokat a 12-14. ábrák mutatják. A mintában egyedül az iskolai végzettség mutatkozott befolyásoló tényezőnek (14.-16. ábra). Az érettséggel vagy magasabb iskolai végzettséggel rendelkező dohányzó 1,6-szoros (95% MT 1,2 – 2,3) eséllyel e-cigaretta használ az érettséggel nem rendelkező dohányzóhoz képest.

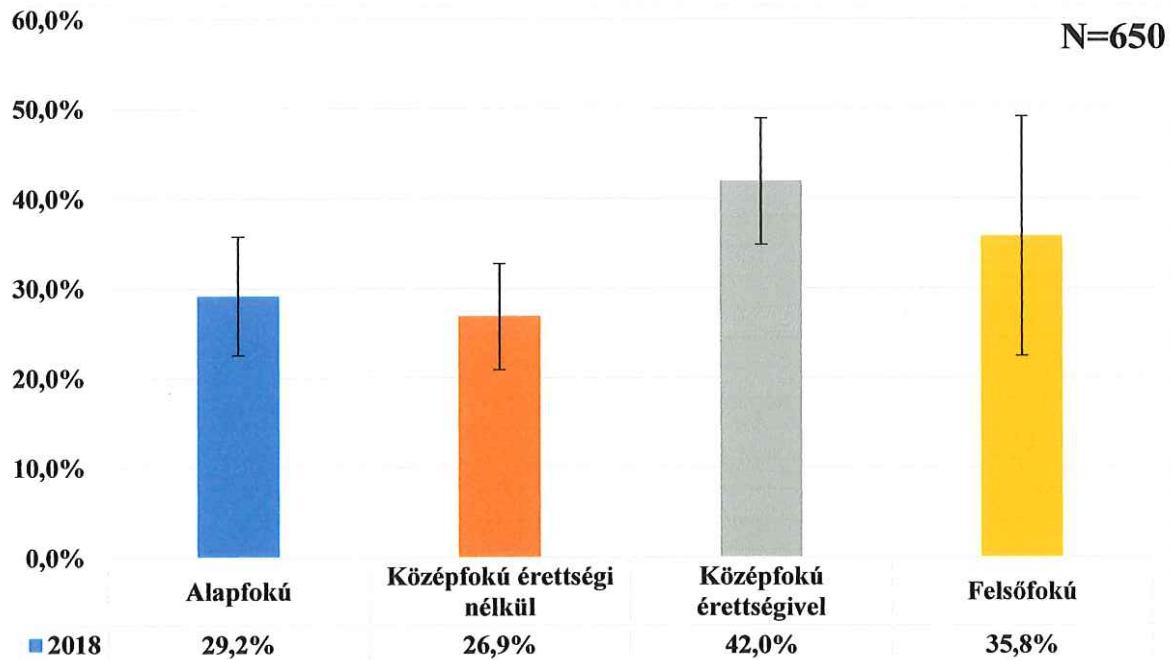
12.ábra: A mintában az e-cigarettázók (elmúlt 30 napban e-cigarettát használt) megoszlása nemenként.

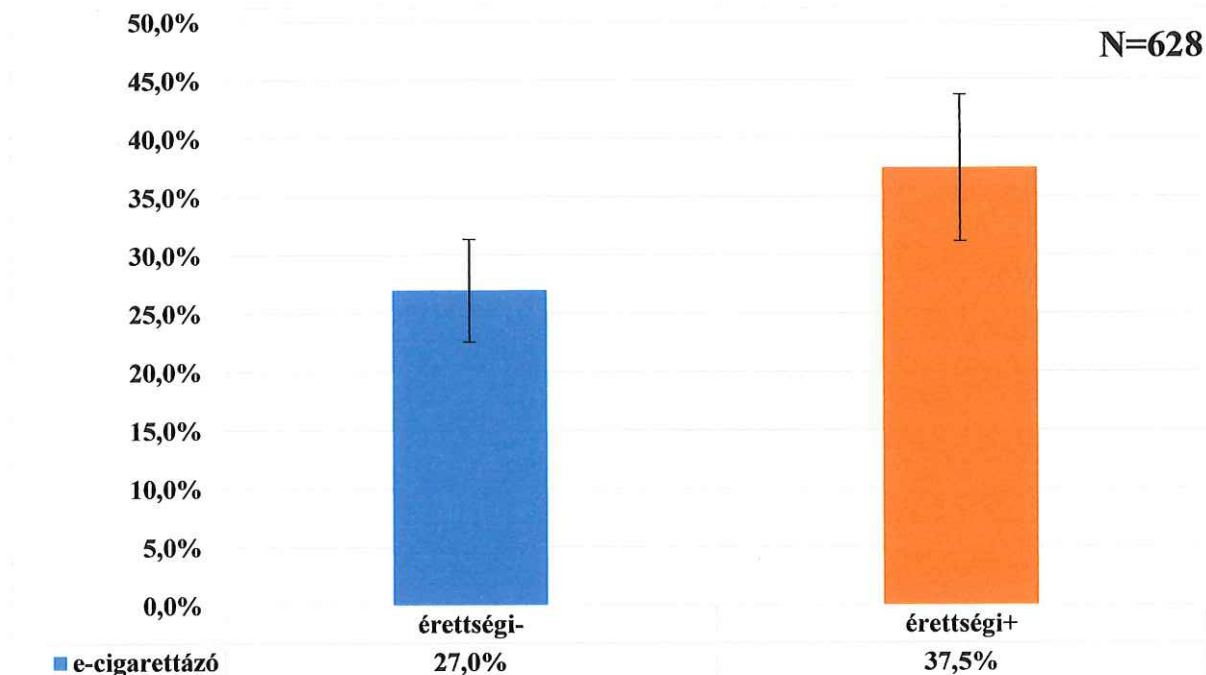
13.ábra: A mintában az e-cigarettázók (elmúlt 30 napban e-cigarettát használt) megoszlása korcsoportonként.

14.ábra: A mintában az e-cigarettázók (elmúlt 30 napban e-cigarettát használt) megoszlása háromosztatú iskolai végzettség szerint.

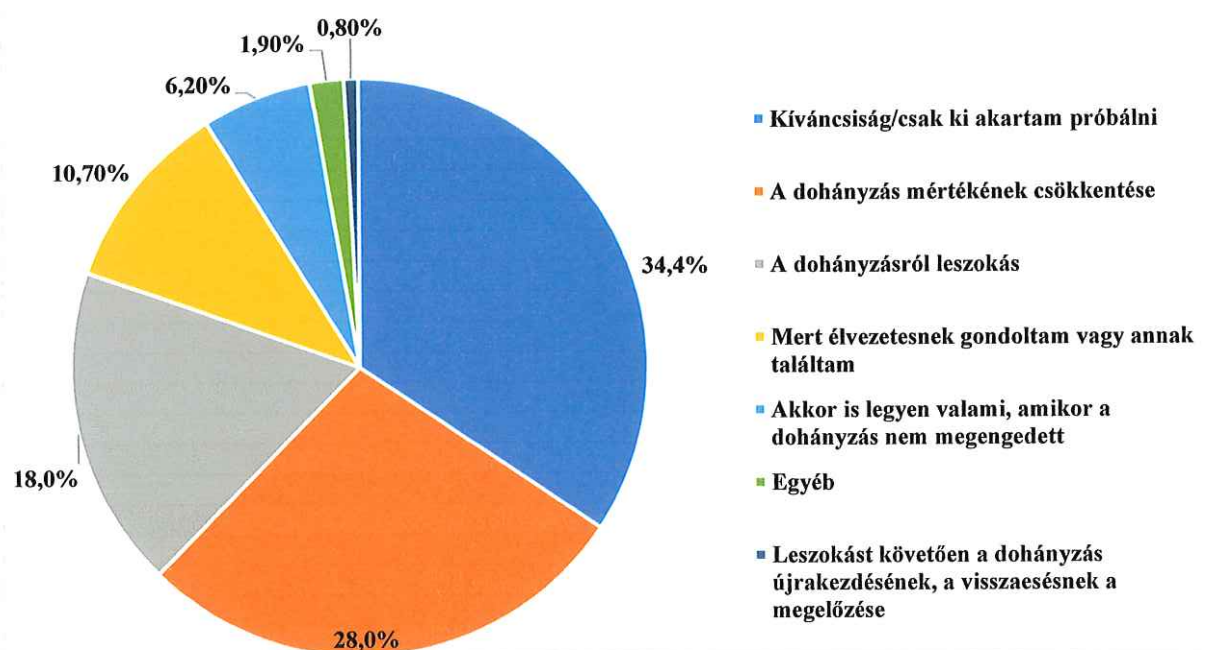

15.ábra: A mintában az e-cigarettázók (elmúlt 30 napban e-cigarettát használt) megoszlása négyosztatú iskolai végzettség szerint.

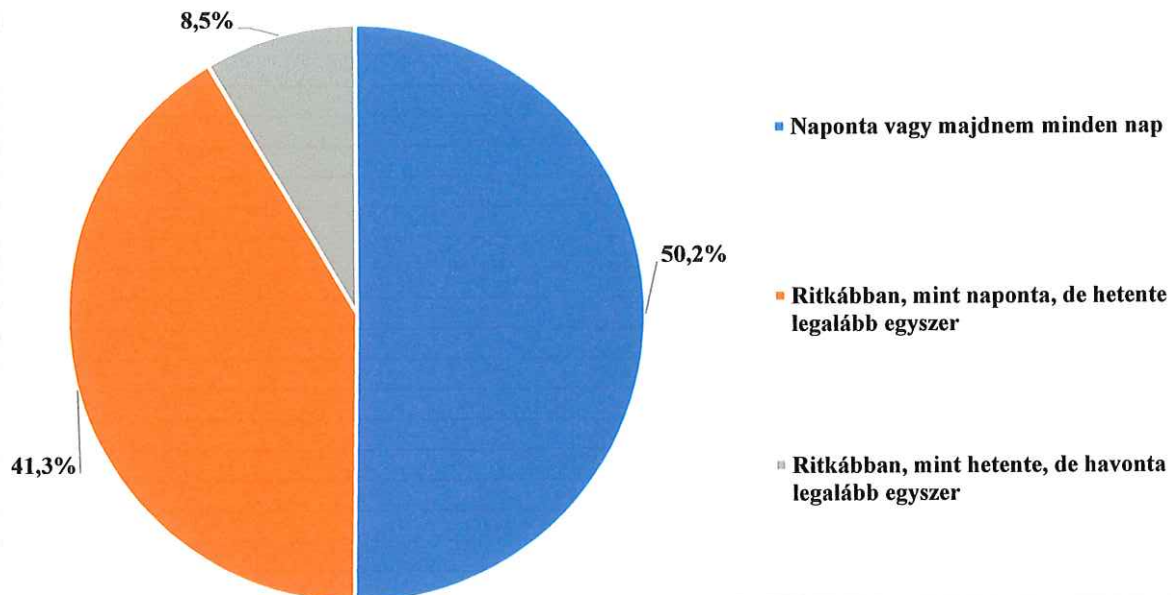
16.ábra: A mintában az e-cigarettázók (elmúlt 30 napban e-cigarettát használt) megoszlása kétfokozatú iskolai végzettség szerint.

Az e-cigaretta használat legfőbb bevallott okai között elsőként a kíváncsiság szerepel, ezt követi a dohányzás mértékének csökkentése. Ám ha a hagyományos dohányzással kapcsolatba állítható megjelölt okokat összevonjuk (dohányzás mértékének csökkentése, dohányzásról való leszokás, akkor is legyen valami, amikor a dohányzás nem megengedett), akkor már az látható, hogy a válaszadók 52,2%-a a dohányzással kapcsolatban próbálta ki vagy használja az e-cigarettát (17.ábra).

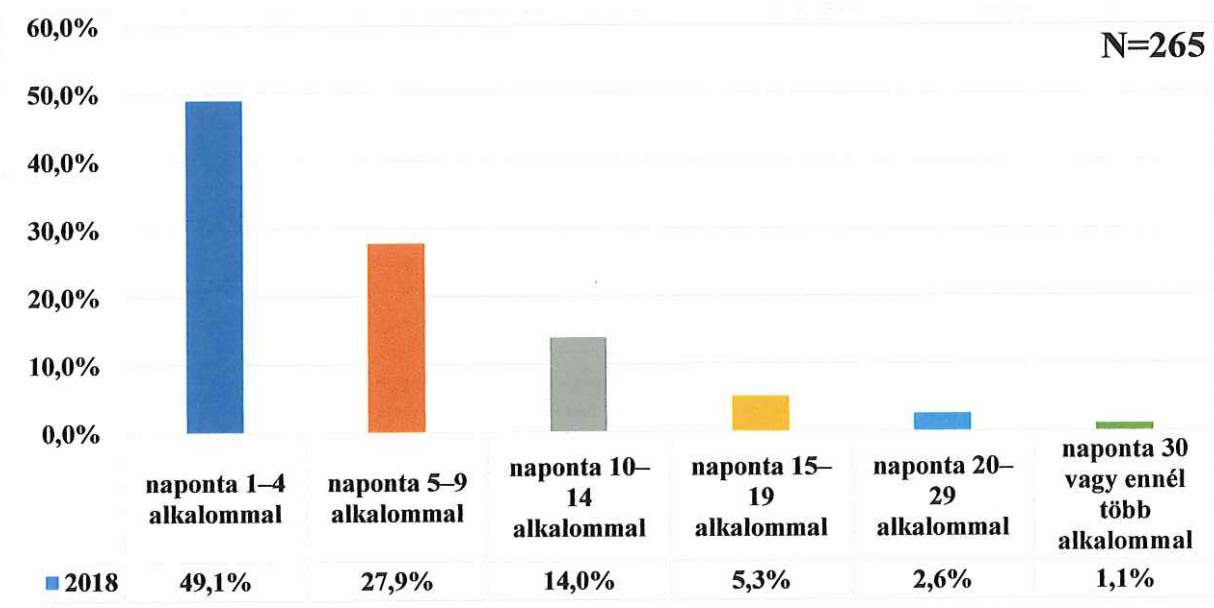

17. ábra: Az e-cigaretta használat legfőbb okaként megjelölt tényezők arányai a mintában.

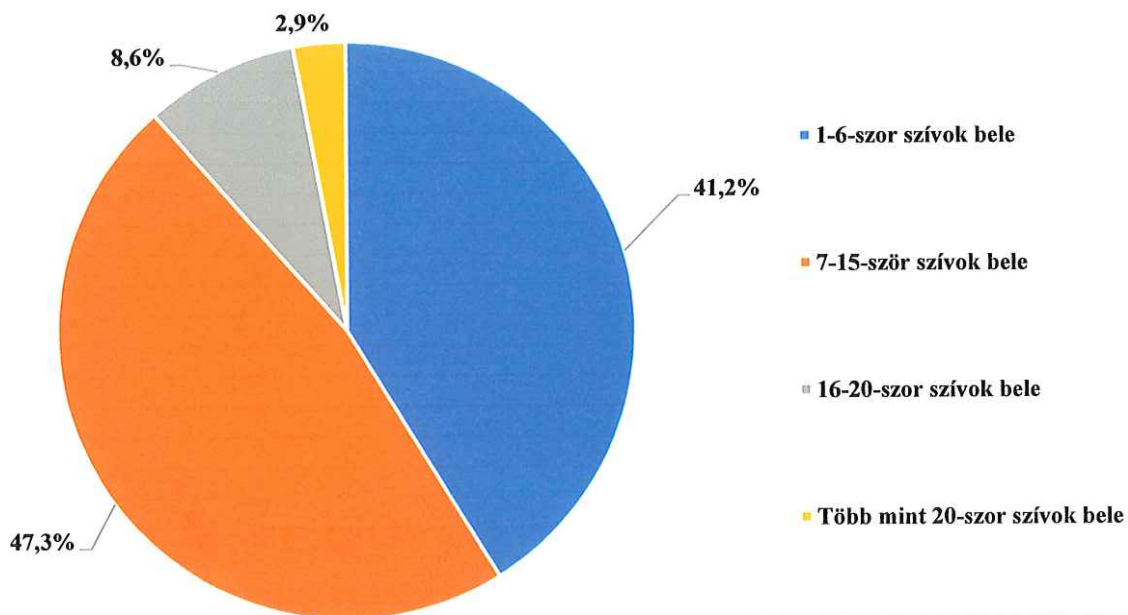
Az elmúlt hónapban e-cigarettahasználók között a kérdőív a használat további jellemzőit is vizsgálta: a használat sűrűségét (18-19. ábra), egy e-cigaretta-használat során a beleszívások számát (20. ábra), a használt utántöltő folyadék nikotintartalmát (4. táblázat), valamint a készülék típusát (21. ábra). A legutóbb használt e-cigaretta utántöltő folyadék nikotintartalma szerint a nők alacsonyabb nikotintartalmú e-liquidet használtak (4. táblázat).

18. ábra: Az e-cigaretta használat sűrűsége az e-cigaretttázők körében.

19. ábra: A mintában az e-cigaretttázők (elmúlt 30 napban e-cigaretttát használt) megoszlása aszerint, hogy egy e-cigaretttáző napon, hány alkalommal használja az e-cigaretttát.

20. ábra: Egy e-cigaretta használata során a beleszívások számának eloszlása a mintában.

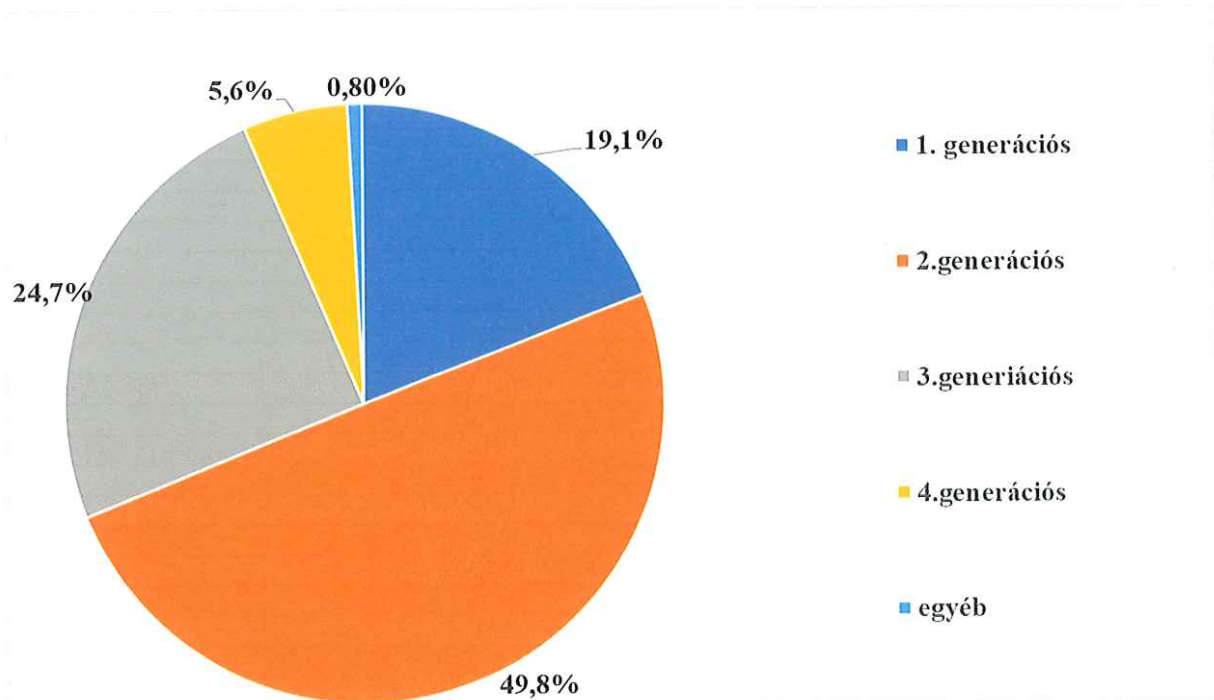
	Férfi	Nő
Nikotinmentes folyadék	6,3%	13,2%
Gyenge kb 6 mg	47,2%	65,3%
Közepes kb 12 mg	35,9%	18,2%
Erős, kb 18 mg	7,0%	3,3%
Egyéb	3,5%	0,00%

4. táblázat: Legutóbb használt e-cigaretta utántöltő folyadék használata nemenkénti bontásban

OGYÉI

Országos Gyógyszerészeti
és Élelmezés-egészségügyi Intézet

21. ábra: E-cigaretta készülék típusainak megoszlása a mintában.

Az e-liquid beszerzési forrást tekintve legjellemzőbb a dohánytrafik (56%), majd az e-cigaretta-bolt (22%) és az internet (20%), de viszonylag jelentős a barátától/ismerőstől való beszerzés is (10%).

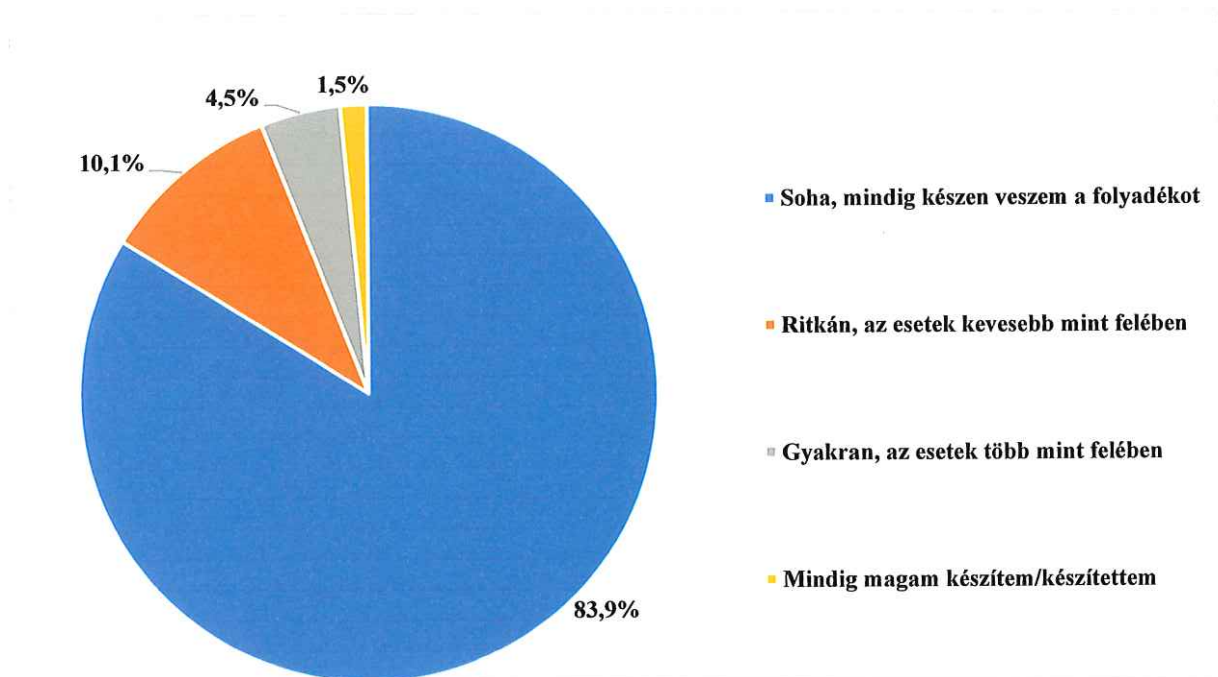

OGYÉI

Országos Gyógyszerészeti
és Élelmezés-egészségügyi Intézet

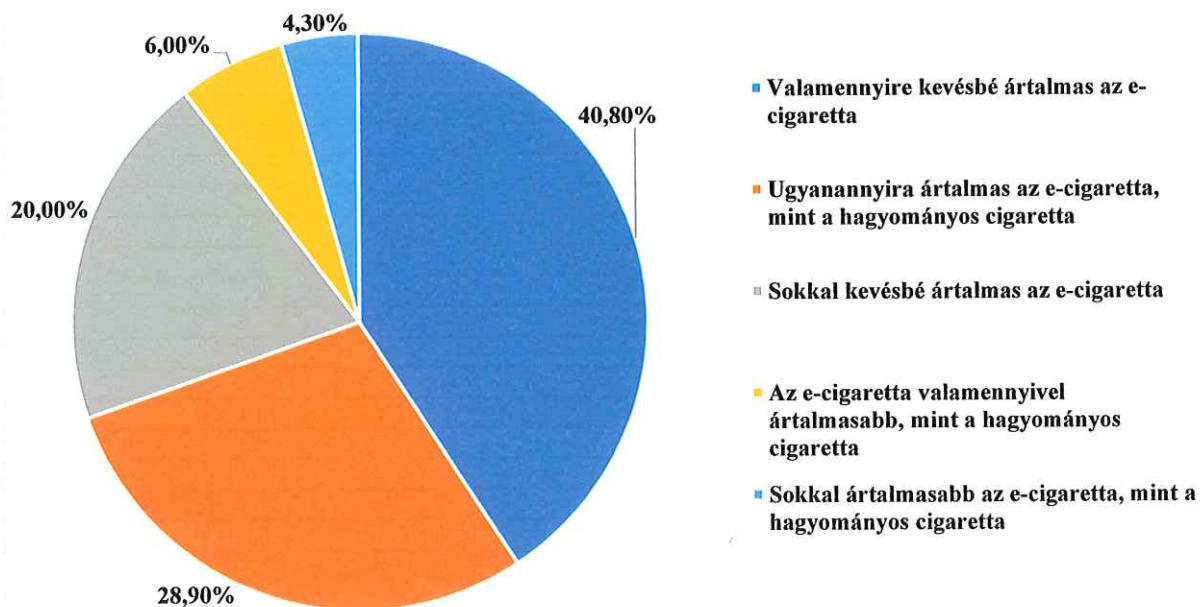
A használók többsége készen vásárolja az utántöltő folyadékot (22.ábra), ám a válaszadók többsége (80,5%) nem tudta, hogy az e-cigarettát a gyártóknak be kell jelenteni a hatóságoknál.

22.ábra: Saját e-liquid folyadék keverésére vonatkozó válaszok megoszlása a mintában.

Az e-cigaretta ártalmosságának megítélésére vonatkozóan nem, korcsoport és iskolai végzettség tekintetében nem mutatkoztak különbségek a mintában. A válaszadók többsége szerint valamennyire kevésbé ártalmas, vagy ugyanannyira ártalmas az e-cigaretta, mint a hagyományos cigaretta (23.ábra).

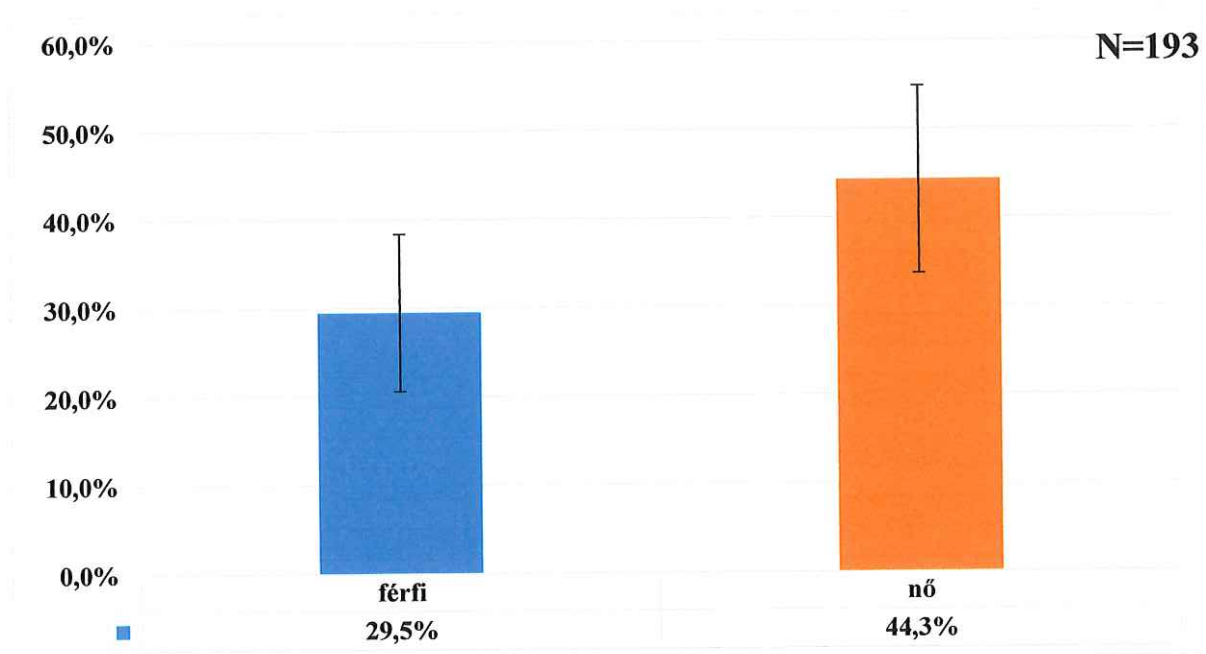
23. ábra: Az e-cigaretta ártalmosságának megítélése a mintában.

Használat szempontjából a válaszadók 36,3%-a úgy nyilatkozott, hogy azért használ e-cigarettát, mert nagyon nehéz leszokni a dohányzásról: nemenkénti bontásban a 24. ábrán láthatók az arányok, iskolai végzettség szerint pedig 25. ábrán.

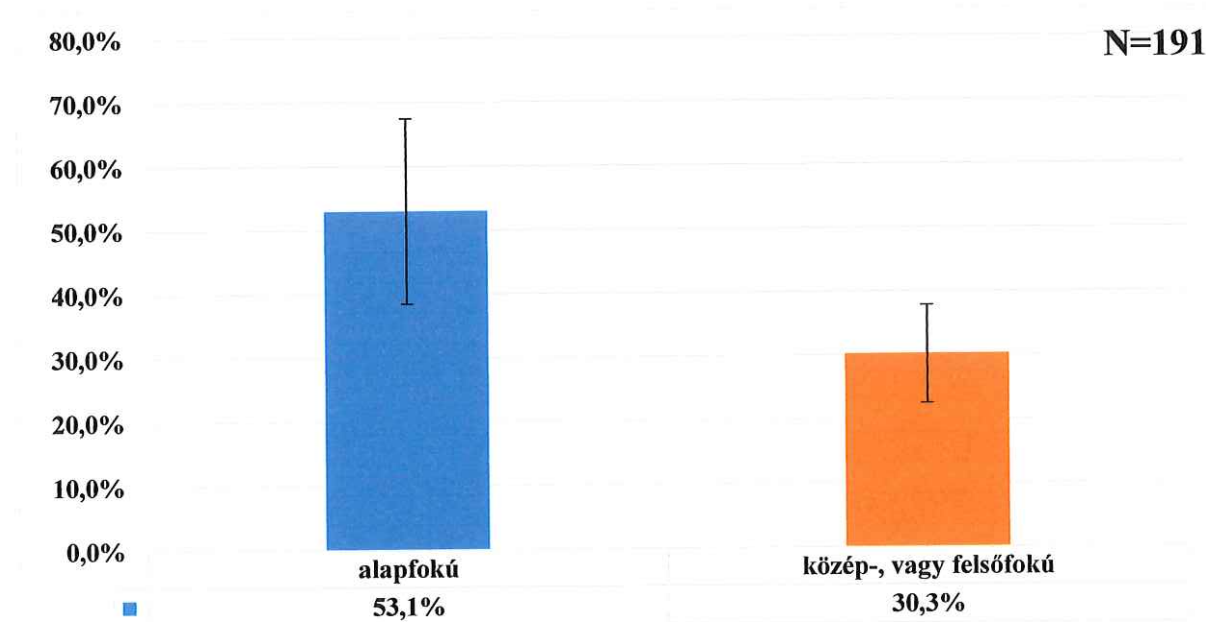

OGYÉI

Országos Gyógyszerészeti
és Élelmezés-egészségügyi Intézet

24.ábra: Jelenleg azért használ e-cigarettát, mert nagyon nehéz leszokni a dohányzásról kérdésre adott igen válaszok nemenkénti bontásban.

25.ábra: Jelenleg azért használ e-cigarettát, mert nagyon nehéz leszokni a dohányzásról kérdésre adott igen válaszok iskolai végzettség szerinti bontásban.

Az e-cigarettát használók 26,4%-a szeretne leszokni az e-cigarettázásról és 22,7%-uk úgy nyilatkozott, hogy már tett erre kísérletet is.

Az e-cigarettázással kapcsolatos tapasztalatok tekintetében a válaszadók a 5. táblázatban felsorolt hatásokat említették.

Tapasztalt hatás	Említők aránya
Köhögés	17,6%
Száraz száj és torok	15,4%
Égő, kaparó érzés az ajkakon, szájüregben, torokban	15,4%
Ízérzés gyengülése	8,6%
Szívdobogás érzés	7,9%
Fejfájás	7,2%
Légzési nehézségek	6,4%
Szédülés	3,4%
A nyelv feketés elszíneződése	3,0%
Álmosság	2,3%
Mellkasi fájdalom	2,3%
Fájdalmas, duzzadt, vöröses nyelv, száj vagy szájüreg	1,9%
Ínygyulladás/ ínyvérzés	1,5%
Álmatlanság	1,5%
Orrvérzés	0,7%
Allergia	0,7%

5. táblázat: Az e-cigaretta használat során tapasztalt hatások aktív (elmúlt harminc napban e-cigarettázott) és leszokott (elmúlt harminc napban nem, de előtte igen) e-cigaretta használók körében (Kérdés: Amióta e-cigarettát használ(t), milyen hatásokat tapasztalt az alábbiak közül? N=264-267)

Kiemelhető, hogy 15% felett volt az alábbi három hatás említése: köhögés, száraz száj és torok, égő, kaparó érzés az ajkakon, szájüregben, torokban.

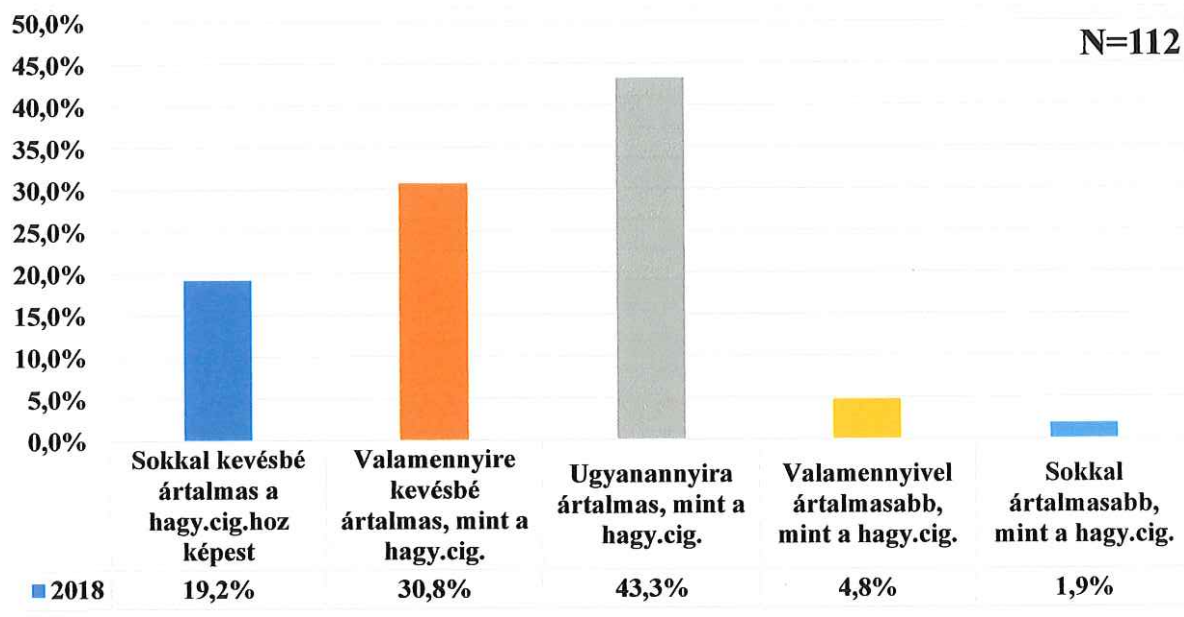
A mintában lévő e-cigarettázók többsége saját készülékkel rendelkezik, mindössze 5,6% nyilatkozott úgy, hogy közösen használ e-cigaretta készüléket valakivel.

Jelenleg nem e-cigarettázók az e-cigaretta lehetséges kipróbálásának, használatának indokaként az alábbi motivációkat jelölték meg (átlag magasabb, mint 3,0). (Kérdés: „Kipróbálnám vagy használnám az e-cigarettát, hogy..”.)

- ...csökkentsem a dohánytermék/cigaretta-fogyasztásomat (3,8)
- ...leszokjak a dohányzásról (3,7)
- ...eredménytelen volt minden korábbi próbálkozásom a hagyományos cigarettáról való leszokásra (3,49)
- ...kevésbé káros, mint a hagyományos cigaretta (3,4)
- ...elkerüljem a visszaszokást a dohányzásra (3,2)
- ...a használatával kevesebb káros anyag jut a tüdőmbe (3,2)
- ...kevésbé káros a körülöttem lévő emberekre (3,1)
- ...a hagyományos cigaretta utáni sóvárgásomat csökkentsem (3,1)
- ...nem akarok dohányfüst-szagú lenni (3,1)

Hevített dohánytermék

Hevített dohánytermékről a válaszadók 14,5%-a hallott és 2%-a kipróbálta már. Az ártalmasságáról való vélekedést a 26. ábra mutatja.

26.ábra: A hevített dohánytermék ártalmasságának megítélése.

Irodalomjegyzék

Bácskai Erika, Gerevich József, Czobor Pál. (2010) Dohányzás prevalenciatrendjei Magyarországon in Kovács Gábor (szerk.) A dohányzás és leszokás Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2010. 44-59.

Balku Eszter, Tóth Gergely, Nárαι Erzsébet, Zsiros Emese, Varásnyi Péter, Vitrai József. (2017) Methodology for identification of healthstyles for developing effective behavior change interventions Journal of Public Health 25, no. 4 (2017): 387-400.

Balku Eszter, Vitrai József. (2016) Egészségkommunikációs felmérés eredménye I. – Felnőtt felmérés Egészségfejlesztés 2016(57):2-18.

Demjén Tibor. (szerk.) (2011) A felnőttek dohányzására vonatkozó magyarországi felmérések adatai 2000-2009, Dohányzás Fókuszpont, 2011, Budapest

EC. (2014) European Commission Report. Attitudes of Europeans towards Tobacco, Special Eurobarometer 429.

EC. (2017) European Commission Report. Attitudes of Europeans towards Tobacco, Special Eurobarometer 458.

EMMI. (2019) Emberi Erőforrások Minisztériuma. Egészségügyi szakmai irányelv – a dohányzásról való leszokás támogatásáról. Egészségügyi Közlöny 2019(2):194

Gallus Silvano, Lugo Alessandra, Simone Ghislandi, Carlo La Vecchia, and Anna B. Gilmore. (2014) Roll-your-own cigarettes in Europe: use, weight and implications for fiscal policies. European Journal Of Cancer Prevention: The Official Journal Of The European Cancer Prevention Organisation (ECP) 23, no. 3 (2014): 186.

Kovács Gábor. (szerk.) (2010) A dohányzás és leszokás. Medicina Könyvkiadó, Budapest 2010. 10-28.

KSH. (2015) KSH: A 2014-ben végrehajtott Európai lakossági egészségfelmérés eredményei – Összefoglaló adatok, KSH, Budapest

NEFI. (2016) Dohányzás visszaszorítása Nemzeti Egészségfejlesztési Intézet, Budapest

NEFI. (2015) Egészségkommunikációs Felmérés

(http://www.egeszseg.hu/szakmai_oldalak/oldal/szakmai-anyagok/szakmai-anyagok-egeszsegkommunikacios-felmeres/ Letöltés ideje: 2019. június 3.)

Pénzes Melinda, Pongor Vince, Kimmel Zsófia, Balázs Péter. (2016) Elektronikus cigaretta használat felsőoktatásban tanuló hallgatók körében, *Lege Artis Medicinae* 2016;26(3):107-114.

Pénzes Melinda, Urbán Róbert. (2019) E-cigaretta – információ gyakorló orvosok számára, *Orvostovábbképző Szemle* 2019;26(5):58-64.

NAS (National Academies of Sciences Engineering and Medicine). (2018) Public health consequences of e-cigarettes. National Academies Press (Hyperlink: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/29894118> Letöltés ideje: 2019.június 08.)

Tommasi Stella, Andrew W. Caliri, Amanda Caceres, Debra E. Moreno, Meng Li, Yibu Chen, Kimberly D. Siegmund, Ahmad Besaratinia. (2019) Deregulation of Biologically Significant Genes and Associated Molecular Pathways in the Oral Epithelium of Electronic Cigarette Users. *International Journal of Molecular Sciences* 20, no. 3 (2019): 738.

Tombor Ildikó, Paksi Borbála, Urbán Róbert. Kun Bernadette, Arnold Petra, Rózsa Sándor, Demetrovics Zsolt. (2010) A dohányzás elterjedtsége a magyar felnőtt lakosság körében. *Népegészségügy* 2010;88:149-54.

Urbán Róbert. (2007) A dohányzás egészségpszichológiája, Nyitott Könyvműhely Kiadó, Budapest

Urbán Róbert. (2016) A serdülőkori dohányzás kognitív prediktorainak vizsgálata longitudinális elrendezésben. Disszertáció, Eötvös Loránd Tudományegyetem, 2016.

Vitrai József, Tóth Gergely. (2014) A dohányzást befolyásoló tényezők szerepének nemek közötti különbsége és időbeli változása in KSH: Európai Lakossági Egészségfelmérés, 2014. Műhelytanulmányok 2. pp.113-129

WHO. (2015) WHO global report: mortality attributable to tobacco, WHO, New York
http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/44815/9789241564434_eng.pdf?sequence=1
(Letöltés ideje: 2018.október 14.)

WHO. (2016) Electronic Nicotine Delivery Systems and Electronic Non-Nicotine Delivery Systems (ENDS/ENNDS). WHO-FCTC, Delhi

(https://www.who.int/fctc/cop/cop7/FCTC_COP_7_11_EN.pdf?ua=1 Letöltés ideje: 2019. május 20.)

WHO. (2016b) Further development of the partial guidelines for implementation of Articles 9 and 10 of the WHO FCTC (PDF). World Health Organization. 2016.